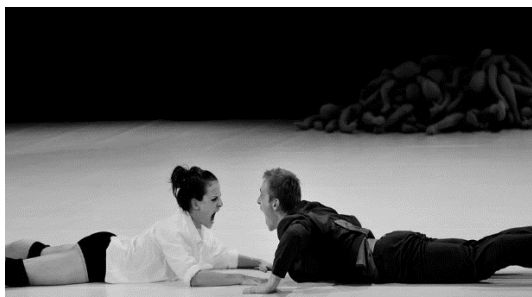


GLASBA IN PLES USTVARJATA BALETNO UMETNOST – odlomek 2

Povezanost glasbene in plesne umetnosti



S področja glasbene in baletne umetnosti ni veliko primerljivih in zanesljivih raziskovalnih podatkov za preteklost in sedanjost. Dognanj iz različnih zvrsti umetnosti ne moremo neposredno prenesti z enega umetniškega področja na drugo, naj sta si ti še tako sorodni, zagotovo pa nam pomagajo k splošnemu uvidu v primerih, kjer nam primanjkuje ne le empiričnih raziskav, ampak tudi razmišljanj na določeno temo.

V socioloških krogih se Theodor Adorno povezuje s t. i. »frankfurtsko šolo« oziroma »kritično teorijo družbe«, katere najpomembnejši predstavnik je bil. Prav tako se je Adorno uveljavil tudi v glasbi. Bil je odličen pianist, teoretik, skladatelj in kritik. Ozek krog bralcev, kompetentnih na obeh področjih, je razburjal s svojimi pogledi oziroma pristranskimi idejami in prepričanji.

Adorno izhaja iz predpostavke, da glasbena dela nosijo v sebi nekaj objektivno strukturiranega in smiselnega, kar se odpre analizi in kar je mogoče zaznavati z različnimi stopnjami pravilnosti. Prek slušnih tipov lahko dobimo nekaj predstav o glasbenem poslušanju kot sociološkem indeksu, mogoče tudi o njegovi diferenciranosti in determinantah, njihovih značilnostih, na osnovi katerih bi lahko odločili o upravičenosti ali neupravičenosti njihovega sprejetja, in sicer z namenom, da pridemo tudi do nekaterih socialnih ali socialnopsiholoških korelacij. Adorno ocenjuje, da bi bistveno pri tovrstni raziskavi bilo, da se kanon, ki vodi konstrukcijo tipov, ne veže samo na okus, priljubljenost, odklanjanje in navade poslušajočih kakor pri zgolj subjektivno usmerjenih empiričnih poizvedovanjih. Temeljno vodilo bi bila *ustreznost ali neustreznost poslušanja poslušanjemu*.

Glede na dejstvo, da glasba in ples (posebej še opera in balet) temeljita na istih zgodovinskih in teoretičnih osnovah (ritem, dinamika, melodija, harmonija), si dovoljujemo delno primerjavo med tipi poslušalcev glasbe, kot jih razlikuje Adorno, in plesno publiko, ki v sebi združuje odnos do tistega, kar vidi, in tistega, kar sliši.

Tip eksperta za glasbo bi lahko bil identičen s tipom *eksperta za ples* iz identičnih razlogov, kot jih navaja Adorno – zavestno in strukturirano posluša glasbo, razločevalno dojema hkratna prepletanja in poseduje kompletno glasbeno logiko. Le poklicni plesalci lahko analitično spremljajo dogajanje na vidni sceni (plesni stil, koreografijo, kompozicijo, dramaturgijo, tehnično izvedbo, umetniško sporočilo) in jo istočasno povezujejo z glasbenim ozadjem, kar pomeni, da mora tip enako obvladati obe umetniški področji.

Vzporedno z Adornovim tipom dobrega poslušalca bi lahko postavili tudi tip *dobrega opazovalca*. Značilnosti dobrega opazovalca bi bile identične kot pri glasbenem tipu – bolj svobodno opazuje več plesnih posameznosti, spontano vzpostavlja povezave, presoja utemeljeno, ne zaveda pa se tehničnih in strukturnih implikacij. Mogoče bi dodali še to, da v ta tip nedvomno sodijo široko izobraženi ljudje z naravnim občutkom za skladen gib, ki stoji v harmonični povezavi z glasbo.

Za tip *izobraženega konzumenta* bi našli ustreznega opazovalca v dobro informiranem uporabniku – ples intenzivno spremlja, je dobro informiran na plesnem področju, zbira videoposnetke, ples sprejema kot kulturno dobrino in je značilen za meščanske kroge.

Če izhajamo iz tega, da je baletna glasba (vsaj tista, ki tvori klasični baletni repertoar) večinoma emocionalno obarvana (in pogosto s strani glasbenih poznavalcev ne tako visoko cenjena), lahko predpostavimo, da jedro baletne publike tiči prav v *emocionalnem tipu opazovalca*, ki se močno odziva na prepoznavno emocionalno obarvano glasbo.

V prvih štirih tipih bi zagotovo našli največ publike (gledalcev/poslušalcev), ki spremlja umetniški ples – klasični balet, neoklasični balet in moderni balet različnih smeri. Torej, občinstvo, ki hodi v gledališče.

Tovrstna analiza odpira vprašanje, kaj je mogoče narediti, da bi baletna umetnost postala primerljiva z drugimi umetnostmi, in spodbuja teoretična in empirična raziskovanja na tem področju. Ali je na primer mogoče v plesu najti nekaj objektivno strukturiranega in smiselnega, kar se odpre analizi in kar je mogoče zaznati z različnimi stopnjami pravilnosti. Prek »vizualnih« tipov lahko dobimo nekaj predstav o »plesnem gledanju« kot sociološkem indeksu, mogoče tudi o njegovih diferenciranostih in determinantah, njihovih značilnostih, na osnovi katerih bi lahko odločili o upravičenosti ali neupravičenosti njihovega sprejetja, in sicer z namenom, da se dokopljemo tudi do nekaterih socialnih ali socialnopsiholoških korelacij.